

Imidlertid kan der jo ikke være Tale om, at vi ved Lov skulde forpligte os til at laane ud i det Blaa. Endelig skal jeg nævne, at selve det, at Husmændene faae Laan, kan ogsaa komme den arbeidende Klasse indirekte til Nytte. Det forekommer mig nemlig, at der har været en Modsigelse tilstede i den Opposition, der er kommen frem mod Loven. Paa den ene Side har man sagt: Laanene ville blive saa dyre, at de ville gaa op til 7 à 8 pCt., og paa den anden Side har man frygtet for, at Lovforslaget skulde forarsage en meget stor Uparcellering og skulde forarsage, at Arbeidet blev dyrere, hvad man var noget bange for. Der forekommer mig at være noget Modsigende deri; thi begge Dele kunne dog ikke blive Tilfældet. Blive Laanene meget dyre, saa vil Lovens Tid snart være omme; dens Brugbarhed vil saa vise sig ikke at være saaledes, som man havde forudsat. Jeg haaber nu derimod, at Loven skal vise sig brugbar og bidrage til, at disse mange Lodder, om hvilke her er Tale, herefter blive baade bedre og dygtigere dyrkede. Naar man nemlig spørger Folk, der ere kjendte med Forholdene: „Hvad er det, der gjør, at Arbeiderne i Frankrig og Belgien, det vil sige Landbefolkningens Arbeidere, have det godt“ svares dertil, at det er, fordi Jorden drives langt bedre end herhjemme, idet den nemlig dyrkes som en Gave. Jeg vil altsaa haabe, at Lovforslaget netop skal bidrage til, at vi faae de smaa Jordlodder i de gode Egne meget bedre dyrkede, end nu er Tilfældet, og at det tillige i de Egne, hvor der er store Hæbestrækninger og Jord, der ligger uproduktivt hen, og hvor man navnlig trænger til Lovforslaget, i sine Virkninger skal bidrage til at fremme Opdyrkningen. Efter det, som jeg haaber engang, idet man naar Lovforslaget ændret noget, vil der efter min Opfattelse følge deraf, at Arbeidet bliver dyrere, og sølgelig vil Lovforslaget indirekte komme Indtægtsklassen og de jordløse Husmænd og derigjennem ogsaa Kjøbstadbefolkningen til gode. Derigjennem tror jeg, at Lovforslaget vil faae ikke ringe baade landøkonomisk og social Betydning. Det Filantropiske skal jeg ikke komme ind paa, thi det afledes jo i Grunden deraf, kommer paa en Maade til at staa i anden Række; det følger egentlig af det Første: Forbedres Aaarene, bliver derigjennem Stillingen bedre, og de faae Leilighed til at leve bedre. — Man har havt Frygt for, at Laanene skulde være skadelige, men jeg holder mig til det ganske Simple, at de kun kunne faae indtil Halvdelen, og indtil Halvdelen tror jeg ikke, at der i nogen Maade kan være nogen Fare ved at give dem. De fleste Huse ville allerede have en saadan Gjæld. Det er Tilfældet allerede nu mange Gange, skjøndt jeg indrømmer, at det burde ikke være. Forstjellen vil kun blive den, at vi haabe, at vi efter det nærværende Lovforslag kunne faae det indrettet saaledes, at de kunne faae deres Laan til rimelige Renter, medens

de nu lidt ere i Agerkarles eller Bøghereres Klæder; og i det Hele have stort Besvær med at faae deres Laaneforhold ordnede, uden at komme i trykkende Forhold. Den Gjæld, de saaledes tumle med, vil man give dem en rimelig Udsigt til at faae ordnet paa en anden Maade. Vi hørte fra de theoretiske Indvendinger, det er det Simple, Praktiske, der ligger for. Det er det, der taler for Lovforslaget, som jeg haaber skal komme til at vise sig gavnligt, naar det, vel at mærke, foar et saadant Indhold, at det kan opfylde sit Formaal. Det vil nu vistnok være noget vanskeligt for Foreningerne især i Begyndelsen, saalænge den indtagne Sum endnu er lille, at komme ud af det ganske uden Hjælp; men jeg indrømmer, at det vistnok ikke vil være praktisk nu at sætte et Forslag ind derom. Man kunde maasse sætte ind i Lovforslaget, at der ved Finantsloven aarlig kunde ydes en vis mindre Procent til Administrationsomkostninger, idet man sagde som saa: Gaar Foreningen godt, og den bestyres ordentligt, faar den en Hjælp, gjør den det ikke, faar den ingen. Man vilde maasse dog berede Lovforslaget Banfeligheder ved at indføre en saadan Ændring, og jeg skal derfor ikke ubetinget holde derpaa. Jeg gaar nemlig ud fra, at viser det sig senere at være nødvendigt, og Foreningerne gjøre Nytte, vil man ikke modsætte sig et saadant Tilskud; komme Foreningerne i de rette Mænds Hænder, og bestyres de ordentligt og godt, kommer man ogsaa ud af det. Under Forhandlingerne om Sparekasseloven havde man jo ikke det Mindste mod at betale en Sum af en halv Snes Lufinde for Sparekasserne, og her er der jo heller ikke Tale om store Summer. Jeg hører imidlertid ikke til dem, der sige Alt eller Intet, og jeg vil ikke være med til at lægge dette Lovforslag Hindringer i Veien, et Lovforslag, som Ministeren har taget i sin Haand, under sin Veiledning og under sin Opdragelse, men som jeg dog betragter som dette Things eget Barn. (Berntsen: Altsaa pædagogisk!). Ja, men det ærede Medlem holder jo ikke saa meget af Pædagogik. (Berntsen: Ikke den theoretiske!). Nei, det gjør jeg heller ikke. Jeg betragter altsaa dette Lovforslag egentlig som udgaaende fra dette Things Initiativ. Jeg tror ikke, at jeg berøver den ærede Minister den Ære, han fortjener, og som jeg betragter som ikke ganske ringe. Jeg maa erkjende, at Lovforslaget uden hans kraftige Medvirken vilde være en Umulighed, og jeg maa tillige erkjende, at han har ydet den i et ikke ringe Maal og mod en ikke saa ringe Modstand. Under disse Forhold bør man ikke sige: Alt eller Intet, og Sagens Benner ere naturligvis ikke tjente med at gjøre Forslaget ubrugeligt, saaledes at det inden kort Tid gik istykker, og Modstanderne triumferende kunde sige: Ja, vi forudsagde det og spaaede, at saaledes vilde det gaa; dermed vilde hverken den ærede Indenrigsminister eller Sagens andre Benner være tjente. Jeg vil der-